

ARCYBISKUP JÓZEF GÓRZYŃSKI ARCYBISKUP METROPOLITA WARMIŃSKI

Olsztyn: 9 lipca 2018 r.

W trosce o Bazylikę Archikatedralną we Fromborku
– Głowę i Matkę kościołów w Archidiecezji Warmińskiej

Pan Jezus tuż przed swoją śmiercią wyznaczył zadanie uczniom, aby przygotowali starannie „dużą salę” gdzie mogliby spożyć Paschę (por. Mk 14, 15; Łk 22, 12). W czasie Paschy, Ostatniej Wieczerzy Pan Jezus wziął w swoje ręce chleb, połamał go i rozdał uczniom mówiąc: «Bierzcie i jedzcie, to jest bowiem Ciało moje, które za was będzie wydane» (por. Mt 26, 26; Łk 22, 19; 1 Kor 11, 24). Potem wziął w swe ręce kielich napełniony winem, powiedział im: «Bierzcie i pijcie, to jest bowiem kielich Krwi mojej nowego i wiecznego przymierza, która za was i za wielu będzie wylana na odpuszczenie grzechów» (por. Mk 14, 24; Łk 22, 20; 1 Kor 11, 25). Wieczernik - sala starannie przygotowana stała się miejscem ustanowienia Eucharystii.

Dzieje Apostolskie relacjonują życie pierwszej wspólnoty uczniów: «Trwali oni w nauce Apostołów i we wspólnocie, w łamaniu chleba i w modlitwach» (2, 42). «Łamanie chleba» oznacza właśnie Eucharystię.

Wiara Kościoła w tajemnicę eucharystyczną wyraża się nie tylko poprzez wewnętrzne postawy pobożności, lecz także przez szereg zewnętrznych wyrazów. Gdy tylko sytuacja historyczna na to pozwoliła, pierwotne miejsca sprawowania Mszy św. jakimi były domy rodzin chrześcijańskich zostały zastąpione specjalnie budowanymi świątyniami. „Nawiązując do chrześcijańskiej tajemnicy, architektura, rzeźba, malarstwo, muzyka bezpośrednio lub pośrednio znajdowały w Eucharystii motyw wielkiego natchnienia. W ramach przestrzeni liturgicznych rozwinęły się formy ołtarzy i tabernakulów, odzwierciedlając nie tylko motywy ludzkiej fantazji, lecz także reguły wypływające z jasnego pojmowania tajemnicy. Można zatem powiedzieć, że Eucharystia kształtowała Kościół i duchowość, i wywarła mocny wpływ na «kulturę», szczególnie w sferze estetyki” (*Św. Jan Paweł, Encyklika Ecclesia de Eucharistia, nr 49*).

Wczesnochrześcijańskie bazyliki, średniowieczne katedry, kościoły budowane w miejscach gdzie docierało chrześcijaństwo stały się znakami pobożności i świadkami wiary Ludu Bożego, miejscami gdzie celebrowane są tajemnicę Męki i śmierci Chrystusa.

Dla całego chrześcijaństwa ważnym miejscem jest Bazylika św. Jana na Lateranie w Rzymie. Pierwsza bazylika wniesiona po prześladowaniach chrześcijan ku czci Zbawiciela, uroczystie konsekrowana 9 listopada 324 r. Ten najstarszy kościół Rzymu jest symbolem i matką wszystkich kościołów świata, jak głosi napis znajdujący się na jej fasadzie: „Matka i Głowa wszystkich kościołów Miasta i świata”. Jest znakiem autorytetu i prymatu papieża, przypomina, że fundamentem jest Jezus Chrystus, a opoką Piotr. Jest katedrą papieża czyli miejscem uroczystego nauczania biskupa. Nazwa „katedra” w odniesieniu do kościoła biskupiego rozpowszechniła się w X wieku i pochodzi od greckiej nazwy krzesła biskupiego. Kościół katedralny i tron biskupi od początków dziejów Kościoła stanowią symbol autorytetu biskupa i jedności wspólnoty kościelnej. W tej symbolice odnajdujemy znaczenie jakie ma katedra w każdej diecezji. Jest Matką i Głową wszystkich kościołów w diecezji.

Jako uczniowie Pana Jezusa jesteśmy zaproszeni do przygotowania starannie „dużej sali”, gdzie będziemy mogli spożyć Paschę. To zaproszenie realizujemy od XIII wieku, kiedy to w 1243 roku, czyli 775 lat temu została powołana do istnienia Diecezja Warmińska. Pierwszy Biskup Warmiński Anzelm w 1260 roku wybudował drewnianą katedrę pod wezwaniem św. Andrzeja w Braniewie i przy niej erygował Kapitułę Katedralną, ale już w 1261 roku miasto wraz z katedrą zostało całkowicie zniszczone. Biskup Fleming w 1288 roku postanawia wybudować katedrę we Fromborku i tam też przeniósł siedzibę Kapituły. W Castrum Dominae nostrae (Grodzie naszej Pani) na wzgórzu fromborskim, nazywanym jeszcze w XVII w. Warmią, wybudowano najpierw drewnianą katedrę, a następnie przez 60 lat wznoszono murowaną budowlę. W 1388 roku stanęła w takim kształcie jaki znamy dzisiaj. Jest Matką i Głową wszystkich kościołów w naszej Archidiecezji.

Przez wieki rozwijała się sieć parafialna i były budowane kościoły, są one dzisiaj świadectwem wiary i kultury chrześcijańskiej. Wiele z nich uległo zniszczeniu i przebudowie. Po II wojnie światowej sytuacja była wyjątkowo trudna. Ówczesne władze nie wyrażały zgody na odbudowę zniszczonych świątyń, a równocześnie prowadzono akcję rozbiórki kościołów.

Troska o kościoły zabytkowe stała się szczególnym powołaniem i wpisała się w zmysł wiary Ludu Bożego Warmii i Mazur. Zaraz po zakończeniu działań wojennych w 1945 roku ówczesny rządcą Diecezji Warmińskiej Ksiądz Teodor Bensch apelował do księży proboszczów i parafian: „Wszystkie zabytki sztuki kościelnej na terenie Diecezji Warmińskiej zasługują na jak najtroskliwszą ochronę i konserwację niezależnie od wyznania, jakiemu dany zabytek dawniej służył. Odnosi się to więc również do byłych kościołów protestanckich”. Ksiądz Teodor Bensch uwrażliwiał duchowieństwo na znaczenie artystyczne i historyczne zabytków pozostawionych w kościołach (*T. Bensch, Ochrona zabytków, "Wiadomości Urzędowe Warmińskiej Diecezji, 1946, nr 2*).

Wyrażam moją ogromną wdzięczność Księżom Proboszczom i Parafianom, którzy każdego dnia troszczą się o świątynie, miejsca sprawowania Eucharystii. Wiele cierpliwości i osobistego zaangażowania Księży Proboszczów i Parafian wymaga przygotowanie dokumentacji, wyszukanie odpowiedniego programu wspierającego prace przy obiektach zabytkowych i poprawne napisanie wniosku o dotację. Zebranie ofiar na „wkład własny” - jest wielkim wysiłkiem dla bardzo wielu parafii w naszej Archidiecezji. Ile jest frustracji i zniechęcenia ze strony Księdza Proboszcza i Parafian, gdy w procedurze konkursowej złożony wniosek nie uzyskuje dofinansowania. Ile jest radości i nadziei, gdy przyznana dotacja daje szansę na ratowanie kościoła parafialnego.

Drodzy Siostry i Bracia

Katedra we Fromborku - Matka i głowa kościołów naszej Archidiecezji jest dla nas miejscem wyjątkowym nie tylko z racji historycznych, ale przede wszystkim jako świadek wiary. W tej katedrze są pochowani Biskupi Warmińscy i Kanonicy Kapituły Katedralnej, dzięki którym dziś możemy sprawować Eucharystię w pięknych gotyckich i barokowych świątyniach. To oni w wielu miejscowościach fundowali kościoły, sanktuaria, a następnie je wyposażali w ołtarze, kielichy, monstrancje. Przez wieki przygotowywali „salę usłaną na górze”, abyśmy dziś mogli spożywać Ciało i Krew Pana w parafiach naszej Archidiecezji.

W ciągu ostatnich 10 lat w katedrze zostały wykonane prace konserwatorskie i remontowe na ponad dziesięć milionów złotych (10.000.000 zł). Były współfinansowane z dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Samorządu Województwa Warmińsko – Mazurskiego, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Katedrę w ciągu roku odwiedza około 70 tys. gości, pielgrzymów i turystów. Wspierają nas swoimi ofiarami. Cały dochód ze sprzedaży biletów do katedry przeznaczony jest na „wkład własny” do realizowanych projektów.

Potrzeby konserwatorskie i remontowe Wzgórza Katedralnego są bardzo duże. Od roku 2013 Archidiecezja Warmińska przygotowywała się do remontu i konserwacji katedry we Fromborku. W roku 2017 został złożony wniosek w procedurze konkursowej pod nazwą **"Pomnik historii „Frombork - zespół katedralny” - konserwacja i restauracja XIV-wiecznego zespołu obronnego i katedralnego (lub wybranych obiektów) wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych**". W październiku 2017 roku z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 zostało przyznane dofinansowanie ze środków europejskich w wysokości: osiemnastu milionów stu czteremastu tysięcy sześciuset dziewięćdziesięciu ośmiu złotych (18.114.698 zł). Aby móc zrealizować to zadanie konieczny jest wkład własny Archidiecezji Warmińskiej w wysokości: trzy miliony sto dziewięćdziesiąt sześć tysięcy siedemset jedenaście złotych (3.196.711 zł). Projekt ten jest jednocześnie jedyną szansą dla całej Archidiecezji, dla nas wszystkich, by w jakiejś części przywrócić świetność katedrze.

Zwracam się z serdeczną prośbą do Duchowieństwa i Diecezjan o życzliwe zaangażowanie się w proces konserwacji Wzgórza Katedralnego. Serdecznie proszę, by ofiary zebrane na tacę w V niedzielę lipca były przeznaczone na „wkład własny” do programu konserwacji Bazyliki Archikatedralnej we Fromborku – jest to Matka i Głowa wszystkich kościołów w naszej Archidiecezji.

Dziękuję Księżom Proboszczom i Parafianom za stałą troskę o świątynie parafialne. Tylko dzięki wspólnotom parafialnym kościoły zostały uratowane od zniszczenia i świadomie prowadzonej rozbiórki w czasach komunistycznych. Świątynie i sztuka sakralna nadal jest świadectwem obecności Boga w życiu publicznym i kulturze człowieka. Dziękuję za to świadectwo wiary, które wyraża się w opiece i przygotowaniu „sali dużej usłanej” do sprawowania Eucharystii.

Dziękuję za ofiary składane na utrzymanie świątyń parafialnych i za te, które zostaną złożone na konserwację Katedry Archidiecezji Warmińskiej we Fromborku.

Wszystkim, którzy troszczą się o świadectwo wiary i zachowanie chrześcijańskiego dziedzictwa dla następnych pokoleń z serca błogosławię.

 Józef Górzyński
Abp Józef Górzyński
Arcybiskup Metropolita Warmiński